

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוה"ר	מסנה ברורה	חשתפכות הנפש	שולחן ערוך
שבת	י"ח	ע	רלא	חורה	כה - כו	י, י"ה	
א	י"ט	ע	רלב	פה:	כז - כח	א, ב	
ב	כ'	עא	רלג	פז	כט - ל	ג, ד	
ג	כ"א	עא:	רלד	פח:	לא - לב	ה, ו	
ד	כ"ב	עב	רלה	פז:	לג - לד	ז, ח	
ה	כ"ג	עב:	רלו	פז:	לה - לו	ט, י	
ו	כ"ד	עג	רלז	חורה	לז - לח	יא, יא	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

218 | פרשת בהעלותך | י"ח סיון תשפ"א

דבר המערכת

בעוד כמאה ימים יעמידו אותנו במשפט לפני מלך מלכי המלכים, תקוותנו שנזכה כבר עתה לגאולה השלימה, אולם כבר מעתה צריכים להיות עינינו נשואות שנזכה לכה העליון והנורא להיות עמו בראש השנה שלו!

הלבבות שלא זכו בשנה העברה, עדיין פצועים ושותתים דם על ההפסד הנורא. עד הרגע האחרון קיוונו, ציפינו, ולא רצינו להעלות על הדעת שדבר שכזה יארע עמנו, אבל כך גזרה השגחתו יתברך.

מוהרנ"ת לימד אותנו: "בכל מקום שיש חסרון, הרי זה או מחמת שלא התפללו עליו כלל או שלא התפללו עליו ד' צורך". התפילה היא מקור כל השפע ומקור כל ההמתנות. עלינו ליטול מעתה ביתר שאת את כלי הזין של תפילה ולהילחם בעוז נגד כל המסטינים שרוצים חלילה לאבדנו מתנה נצחית והכרחית זו.

חז"ל למדו את חובת המאה קולות בתקיעת שופר מפעיותיה של אם סיסרא ש'בָּבֶלָה על איחור פעמותיה של בנה הרשע בחזירתו ממלחמתו נגד ישראל (ראה בגמ' ר"ה לג: תנ"ח שיעור בשם הערוך ובטור סי' תקצ"ב). קולות השופר מרמזים על צעקת התפילה והשוועה להשי"ת על פדות נפשנו, וכמובא בליקוטי הלכות: "וע"כ אנו תוקעים כמה וכמה קולות כמה פעמים, כי כן הדבר שצריכים להרבות בצעקות ושוועות להשי"ת כל ימי חייו ולא יתייגע לעולם. כמו שהזהיר רבינו ז"ל לכל נתייחס מן הצעקה לעולם" (ליקוטי הלכות, ערלה ד, ז). ובעלי מוסר הדגישו את הלימוד המופלא הזה; מֵאֵת הקולות נלמדים מפעיותיה של ארורה זו שביכתה את איחורו של בנה הרשע ממלחמה נגד ה' ועמו, ללמדך שכל צעקה ואפילו של השפל והגרוע ביותר מעוררת רחמים ופועלת באופן נשגב.

נקח גם אנו את מֵאֵת הימים הללו ונרבה בהם במאות פעיות וצעקות, אנא רחום עננו וזכנו. וחזקה על תפילה וצעקה שאינן חוזרות ריקם.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

מוהרנ"ת אָמַר לעֲנֵן שְׁצִירָךְ רק תפלה בכדי לבטל את התאוות, ואין מועיל על זה עצות אחרות: "אז מען בָּרַעַטְךָ אַ תְּאֻהָ וְעֻרְטָ צְוִי" - "כששׁוֹבְרִין תְּאֻהָ, נִהְיָה מִמֶּנָּה שְׁתִּים". רָצָה לומר, שְׁאֵת התאוות צָרִיךְ לבטל לְגַמְרִי, כִּי אִם רק שׁוֹבְרִים אוֹתָן, יְכַלִּים אַחַר כֵּן לְהַתְגַּבֵּר שׁוֹב וְלִהְפִּילָה יוֹתֵר. וְכִדְרָךְ מְשַׁל, כִּשְׁשׁוֹבְרִין דְּבַר, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ שְׁנֵי חֻלְקִים.

(שיח שרפי קודש)

וכולם מקבלים עליהם עול

לו שום התנצלות לפרש מה' יתברך, רק על ידי שרואה שמתחיל כמה פעמים להתקרב לה' יתברך ואינו יכול לעמוד בשום נסיון קל, אזי מוצא לעצמו תירוץ לומר 'מה אעשה?! באמת הייתי רוצה לשוב לה' יתברך, אבל מה אעשה כי יצרי מתגבר עלי בכל פעם ומה אועיל ומה אוחיל עוד כי כבר נתפסתי בגלות גדול עד שאי אפשר לשוב עוד ח"ו, אבל באמת כל זה הוא פיתוי והסתת היצר הרע מעוצם הרע שבטבעו שרוצה לפטור עצמו ולפרוש מה' יתברך על ידי דחיייה וטעות זה, ובאמת הוא מטעה את עצמו".

היצר הצר הצורך מדבר מתוך גרונו של אדם זה שמלקה את עצמו ובוכה על שאין בו שום כח לעמוד בנסיון קל ועל שיצרו גובר עליו כל כך ואוסרו במאסר התאוות והמדות הרעות, ובקרבו ישים ארבו לקרב את האדם למסקנה האיומה הזאת, שאין מנוס מלהישאר כך ולהרפות מלנסות לצאת מאכז.

צריך שנדע את האמת הזאת; לפחות לא נהיה שותפים ליצר הרע הצורך המבקש את נפשנו. לפחות לא נתרום לו את לבנו וקולנו להשמיע את הגיגיו הארסיים, ולפחות לא נהיה שלוחיו לעטות על פריקת עול נוואה זו אדרת של 'שברון לב' ורצונות דקדושה'.

זהו חלק האמת לאמתו ב'סור מרע'. ועכשיו לחלק האמת של 'עשה טוב', שחובתנו לברר בעת כזאת כשרואים שנכשלים בלי סוף וכאילו אין לדבר סוף. וכך מלמדנו מוהרנ"ת:

על האדם להתעורר שלא להטעות עצמו בהרמת ידיים ב'אוש, כי סוף כל סוף מה יהיה בסופו, ובוודאי יהיה מוכרח לתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ולא יוותרו לו דבר אחד, ואם האדם רק חכם מעט ראוי לו לבלי להניח להטעות את עצמו, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, ואין שהוא צריך לו לחתור ולחפש ולבקש הצלה ומנוס מעמקי השאלו תחתיות ומתחתיו. ואם הוא רואה שאף על פי שהוא חותר ימים ושנים לה' יתברך ועדיין לא שב מטעותו, אף על פי כן יהיה עקשן גדול מאד ויתאחז בעבודתו יתברך בדרך עקשנות, ויתלה עיניו למרום תמיד שיזכה לשוב אליו יתברך או להינצל מעתה ממה שהוא צריך להינצל".

מי שמבקש אמת, בוודאי יברח מן היאוש המוחלט ומרפיון הידיים, אפילו אם מסקנתו המוטעית תהא שהוא לא יצליח להצטער לגמרי, אולם אף על פי כן צריך שיהא מוכן לעמוד ולהלחם ולהתפלל ולבקש בלי סוף כדי להמעיט לפחות את סאת עוונותיו במידת מה, ולא לפרוק עול לכתחילה להתרפות וליפול לידי יצרו. כי "אפילו אם לא יפעל בכל עבודתו וטרחו ויגיעו ותפילתו והתבודדותו רק שעל ידי זה ינצל פעם אחת מאיזה עבירה גמורה או הרעה או תאוה כל ימי חייו, דהיינו, שבסוף ימיו יהיה לו עבירה אחת פחותה מחשבון עוונותיו מאשר אם לא היה חותר ומתפלל להינצל מהם, גם זה היה כדאי לו. ומי שאינו רוצה להטעות את עצמו ומסתכל על האמת שלא יאבד עולמו הנצחי, בוודאי ישוב אל ה' מכל מקום שהוא" (ס).

הוא שבור ורצוף, לבו שסוע וקרוע, מרירות וחשכות ממלאים את לבו. כמה היה רוצה להיטיב דרכיו, מה לא היה פועל ומה לא ניסה כדי להינצל מכל אותם נפילות איומות שתופסות אותו ברגעי החולשה שלו, אבל המציאות כנראה חזקה מהכל, הוא לא רוצה להתייאש אבל זוהי המציאות כנראה, שהוא מיועד חלילה הישר לגיהנם חלילה...

"הכלל שעיקר הוא האמת, כי בוודאי אם יסתכל על האמת לאמתו בוודאי יחזור לה' יתברך עד שישוב באמת" (ליקוטי הלכות, שלוחין ג). כאשר האדם מברר את האמת הוא ניצול מתכחי של היצר, כי עיקר כוחו ומהותו הוא השקר, הוא מתלבש באלפי לבושים ומסתיר מזימותיו האמיתיות, ועל כן נחוץ מאד שנדע את האמת לאמתו.

הבה נתבונן מעט מהו האמת לאמתו בעת ייאוש ותשות כח זו שהאדם נופל אליו, ובכך בעצמו נתחיל לחתור לשוב אל ה'.

דבר ראשון, חובתנו להסיר את הלוט המכסה על הייאוש והמיואש. במראה החיצוני נדמה כאילו רצוף זה בוער עד לב השמים בתשוקה לעבוד את קונו ולקבל עול מלכות שמים בתכלית השלימות אבל מה יעשה שהמציאות המרה לוכדת אותו בפח יקוש, והוא סר וזעף ומלא מרירות וכאב על כך. אבל מוהרנ"ת מגלה לנו את האמת לאמתו, וכדאי מאד שנבין את האמת הזאת.

וכה הם דבריו שם: "כל הנפילות והייאוש של העולם, הוא רק מחמת הריחוק מאמת, שמטעה את עצמו לומר שאינו יכול עוד לשוב, שאינו מאמין שאפשר לו עדיין לשוב מני חושך, וכל זה מחמת השקר, כי הוא מבקש לעצמו עלילה לפטור עצמו מעבודת ה' יתברך כמו שפירש רש"י על פסוק [המובא בפרשתנו] "ויהי העם כמתאוננים", מבקשים עלילה איך לפרוש מן המקום".

מוהרנ"ת מבהיר לנו: המיואש שהרים ידיים מלנסות ללחום עוד, בחר בדרך זו, והוא מטעה את עצמו לחשוב כך, כי כך יותר נוח לו, הוא מחפש עילה וסיבה ותירוץ להפטר מעול עבודת ה' ועל כן הוא מרמה את עצמו לחשוב שהוא אכן מְנַעַם מלנסות עוד.

כמוכּוּן שזה לא כל כך ברובד הגלוי שבלב, הוא לא חושב בגסות שהוא רוצה להיפטר מעבודת ה' וישלל כן הגיע למסקנה שהוא מיואש וחסר תקווה, אבל מוהרנ"ת מגלה לנו שהחלק הרע שבאדם שמבקש תמיד לפרוק עול חלילה מִסָּה את פנימיות הלב ומשחדו לחשוב כך, כי חלק הרע שבו אוהב ורוצה להגיע למסקנה האכזרית הזאת.

והוא ממשיך בגילוי האמת המסעיר: "כי כל אדם בטבעו יש לו רע המונעו מעבודת ה' יתברך וצריך לסבול צער ויגיעות לשבור זה הרע, ועל כן הוא מבקש בכל פעם לפרוש עצמו מעבודת ה' יתברך מחמת הרע שבטבעו, אבל אף על פי כן אוי לו מיצרו אוי לו מיצרו, כי אימת הדין עליו מה יעשה ליום פקודה. ועל כן אין

להרגיש ב'לחם' את כל הטעמים!

והאסקספף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויכבו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר. וזכרנו את הדנה אשר נאכל במצרים הנם את הקשאים ואת האכסחים ואת החציר ואת הצללים ואת השומים. ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עניינו.

הדבר מפליא ביותר:

הרי המן, מלבד מה שהיה טעמו כצפיחית בדבש, היו אף מרגישים בו את כל הטעמים שבעולם, ומי שהיה רוצה היה יכול להרגיש בו גם טעם בשר ודגים וכל מטעמים. ועל אף כל זאת באו האספסוף ובכו "מי יאכלנו בשר", "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים" - היתכן?

והביאור הוא:

על אף שהיו יכולים לטעום בו את כל הטעמים, לא היו מרוצים בו, מפני שהיו רוצים דווקא לראות את המאכלים והמעדנים מול עיניהם. ומאחר שלא התרצו במן ורצו דווקא את המאכלים המגושמים, אכן לא טעמו במן את כל הטעמים, כי אין הדבר תלוי אלא ברצון האדם.

"כי המן היה בו כל הטעמים שרצה האדם, אבל כפי המובן בתורה הוא, שגם אז היה להם בחירה ברצונם על זה. כי הרשעים שביזו את המן לא היו רוצים להרגיש בו כל הטעמים, על כן ביזו אותו ואמרו 'ונפשנו קצה בלחם הקלוקל' וכן הרבה... והוא ענין שאמרו רבותינו ז"ל על זה 'אינו דומה רואה ואוכל לאינו רואה ואוכל', היינו שהחולקים על המן רצו שיראו דייקא בעיניהם כל המאכלים מוכנים ומסודרים לפנייהם ולא כלם, ולא רצו לאכול המן ברצון טוב ולהרגיש בו כל הטעמים, ומאחר שלא רצו להרגיש בוודאי לא הרגישו, על כן ביזו אותו וחסאו בזה הרבה" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים לסעודה ו, צג).

ומעשה אבות סימן לבנים:

גם כיום, אין שביעת האדם מהמאכלים תלויה אלא ברצונו. ואם ירצה, יוכל גם היום לטעום בלחם ובמים את כל הטעמים שבעולם...

"כי באמת צריך האדם למעט בתאוות הטבע... ועיקר מאכלו יהיה פת במלח שהיא דרכה של תורה. כי באמת יכולין להרגיש בלחם טעם כל המאכלים שכולים בו... וכמו שמוכן בהמעשה של החכם והתם, שעל כל מאכל שרצה לאכול ציווה להביא לו חתיכת לחם ושיבח מאד המאכל ההוא כאילו אוכלו ממש, כי באמת כן הדבר שבהלחם נעלמים בו טעמי כל המאכלים. ואם ירצה יוכל להרגיש בו כל הטעמים של כל הפירות. וכן מובא בזהר הקדוש ששביעת האדם תלוי ברצונו כמו שאיתא שם 'ורעותא דשבעא שויה עלויה'. וכן הוא לענין טעמי המאכלים שתלוי ברצונו, שאם ירצה להסתפק בלחם, יוכל להרגיש בו כל הטעמים שירצה. וזה בחינת 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן' (שם).

שאלה:

ידועים דברי רבינו "אם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן", ולכאורה אנו הרי רואים בעוה"ז שיש הרבה דברים שיכולים לקלקל וא"א לתקן בבחינת "מעוות לא יוכל לתקון". וגם בכלל, אנו רואים שקל יותר לקלקל מאשר לתקן, כי הריסה מהירה וקלה יותר מנגינה ותלישה מזריעה וכן הלאה. וא"כ מה הפירוש בדברים אלו?

תשובה:

מה שאמר רבינו "אם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן" - כבר ביאר בזה מוהר"ג עומק כוונת רבינו, שבכח האמונה שהאדם מאמין שקלקל במעשיו, אשר זה מורה שיש לו אמונה בהש"י, בכח זה יכול גם לתקן.

והרי לך מעט מדבריו הנפלאים והנוראים:

"בזה בעצמו יכול האדם להחיות את עצמו ולחזק את עצמו, כי מאחר שאני יודע עדיין שהעבירה היא גנם גדול שעל ידה פוגמין הרבה בעולמות עליונים כו' נמצא שיש לי אמונה עדיין, ומאחר שיש לי אמונה עדיין בוודאי יש לי תקוה בלי ספק, כי מאחר שאני מאמין שיכולין לקלקל בוודאי יכולין לתקן גם כן, וכמו שאמר רבינו ז"ל בפירוש 'אם אתה מאמין שיכולין לקלקל תאמין שיכולין לתקן'. כי זה ידוע שהאפיקורסים והכופרים המחקרים אינם מאמינים שמקלקלים על ידי עבירה בעולמות עליונים שמזה נמשך שהם נותנים טעמים של שטות והבל למצוות ועבירות של התורה, אבל אנו עם קדוש שאנו מאמינים שהעבירה חס ושלוש היא פגם גדול מאד בעולמות עליונים וכו', ומחמת זה רוצה הבעל דבר להפילו חס ושלוש, אדרבא על ידי זה ראוי לו להחיות את עצמו מאחר שיש לו אמונה עדיין, כי עיקר כוונת הבעל דבר הוא שרוצה להפיל אותו כל כך עד שיפיל אותו לכפירות גמורות חס ושלוש, שיאמר 'לית דין וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל היום אומר לו עשה כך וכו' עד שאומר לו וכו'. אבל האדם צריך להשכיל על דרכיו ולחוס על חייו ולחזק את עצמו בכל מה שיוכל בכל עת, יהיה איך שיהיה, כמבואר בדברינו כמה פעמים, ועל ידי זה בעצמו יחזק את עצמו כי מאחר שאני מאמין שמקלקלי על ידי עבירה נמצא שיש לי אמונה עדיין, וכל זמן שיש לי אמונה יש לי תקוה עדיין בוודאי, ובוודאי מידה טובה מרובה וכו' ובודאי יכולין לתקן, כי 'כל מצוותיך אמונה' כתיב, ועיקר המצוות הם לבוא לאמונה שלימה כדי להכיר את מי שאמר והיה העולם, וכל זמן שיש לאדם נקודה מאמונה יש לו תקוה עדיין, כי יש עצות כאלו שגם הוא יכול לחזור לה' יתברך בנקל על ידי איהו נחת רוח שיעשה לה' יתברך במקום שהוא שעל ידי זה יזכה לשוב אליו באמת על ידי כח הצדיקי אמת עד שיזכה שיתהפכו כל העוונות לזכויות וכו"ל. והבן היטב לשמור הדברים האלה בלבך לקיימם באמת ולהאמין בזה באמת כי הם דברים עמוקים מאד שאי

אפשר לבארם בכתב בשום אופן" (ליקוטי הלכות, תחומין ה, לה).

תאמין שיכולים לתקן!

הנה, בעיקרון של דברים יש לידע שאע"פ שנדמה לנו שגם ברוחניות קל יותר לקלקל מאשר לתקן - על אף שיתכן שיש בזה צד אמת, אבל מה שנדמה לנו כך תמיד, עד שנקבע בדעתנו שיותר קל להפסיד מלהרוויח - הוא רק מחמת שאין אנו רואים את האמת באמת, ולכן כשאין אנו מצליחים להחזיק מעמד באיזה דבר שבקדושה ונופלים מזה, נדמה לנו שלא נשאר זכר מכל מה שעשינו, ומחמת זה נקבע בדעתנו שיותר קל להפסיד בעבודת ה' מלהרוויח.

והאמת אינו כן, כי כבר גילה לנו רבינו כמה וכמה גילויים בענין זה, שהפוכים ממה שאנו רגילים לחשוב. ולדוגמא: רבינו מפליג כ"כ במעלת כל תנועה והעתקה שהאדם נעתק מגשמיותו להשם יתברך כחוט השערה, ומגלה שהאדם רץ בזה אלפי פרסאות בעולמות העליונים (וכנזכר באריכות בשיחות שאחר הסיפומ"ע). ואנו, מחמת שאין אנו רואים זאת בעינינו, נדמה לנו שקשה מאד לרוץ אלפי פרסאות ברוחניות וצריכים לזה יגיעות גדולות ונוראות, ואין אנו זוכרים שבכל תנועה קטנה אנו מתקדמים התקדמות עצומה מאד.

וכן בענין מה שנדמה לאדם שאם לא החזיק מעמד בעבודתו נאבד כל מה שעשה - על זה מגלה לנו מוהר"ג בליקוטי הלכות שתיכף כשהאדם עושה איזה דבר טוב, חוטף הצדיק את הדבר הטוב הזה ומכניס אותו בתוך המשכן שבונה, וגם אם א"כ התרחק האדם וכו' אעפ"כ נשמר הדבר אצל הצדיק ואין שום דבר נאבד (עיי' לדוגמא בליקוטי הלכות, הל' תפילת ערבית ה"ד אות ל"ד, ובעוד מקומות הרבה). וגם זהו היפך ממה שאנו רגילים לחשוב, כי נדמה לנו שאם עשינו איזה דבר טוב ואח"כ נפלנו מזה [כגון שהתחיל האדם לשבר תאוות אכילה או להתפלל בכח ואח"כ נפל מזה, וכן בשאר עניינים] נאבד מה שעשינו, ואין האמת כן כנ"ל.

וכן לאידך גיסא, ידוע מאי דאיתא בגמרא: "אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב, כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלין לו על כל עונותיו, שנאמר למען תזכרי וְבִשְׁתָּ וְלֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְלִמְתְךָ כִּכְפָרִי לְךָ לְכָל אֲשֶׁר עָשִׂיתָ נֶאֱמַר ה' אֱלֹקִים" (ברכות יב ע"ב) אשר מזה אנו רואים שגם אחר הקלקול רח"ל יכולים בקל לתקן ע"י הבושה. וכן עוד הרבה גילויים הנזכרים בחז"ל ובדברי רבינו הק', אשר מכלום רואים רחמי ה' שנתן לנו דרכים רבים ונפלאים איך לתקן כל מה שקלקלנו.

וזו עיקר הסיבה מדוע נדמה לנו שגם ברוחניות קשה לקלקל מלתקן, מחמת שאין אנו מאמינים בכח התיקון. ונדמה לנו בעיני בשר שהקלקול שכיח וחזק יותר מאשר התיקון. אך יתכן שאם היינו מאמינים באמת בכל אלו הגילויים וכו"ב, היינו רואים בחוש איך שהתיקון הוא שכיח וחזק יותר מהקלקול, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל "מידה טובה מרובה ממידת פורענות".

פנינים מאירים וחדושים מזרחים מלקוטים מספרי גדולי הצדיקים וידע מרחק רשימותיה של הגר"ם שכתבתי עליהם אשר ציין ורשם לפניו לזכרון.

לקט ספרי"ם

ספר דרך אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זיע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל

(שמות כ, א-א) וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך, שביאורו, שכל הדברים אשר דיבר אלקים וכל המצוות שציווה הוא יתברך, תכלית כוננתו קיומם ועשייתם הוא, שידע לומר אנכי ה' אלקיך ושישיג בעשייתם מציאותו יתברך. (ספר מאור ושמש פרשת כי תבא)

והיוודע מציאות אלהותו יתברך, ודבר זה אין לו שיעור וערך כלל, וכל אשר יוסיף להודע מהשגת מציאותו יתברך יוסיף לידע שעדיין לא השיג כלל ולזה יוסיף כל יום לבקש את ה' יותר ויותר. (ספר מאור ושמש פרשת כי תבא) פרק 1 אות קיא ל-60

תכלית כוננת וקיום המצוות להגיע ליריעת אנכי ה' אלקיך אמר אדמו"ר הרב הקדוש רבינו אלימלך זצוק"ל על פסוק

המטרה העיקרית בנסיעה לצדיק לבקש את ה'

שמעתי מהרב הקדוש האב"ד דק"ק נחשיו זצוק"ל שאמר שענין נסיעת אנשים אל הצדיקי הדורות הם על כמה פנים, מהם מי שנוסע ללמוד שיוכל להתפלל בדחילו ורחימו כראוי, ומהם מי שנוסע עבור לימוד תורה לשמה, ומהם מי שנוסע ללמוד ממנו מדרגות, ואולם כל זה אינו הכיוון העיקרי, והנסיעה העיקרית היא לבקש את ה', לידע

להזכיר את שם החולה בתפילה

את שמו, אבל אם הוא עומד בפניו ואומר "שלח נא רפואה להחולי הזה" הרי זה תפילה ברורה.

בליקוט ראובני (פר' וירא) הביא בשם **סודי רזא** כי בהיות החולה בצער גדול אין להזכיר את שמו כלל. והדברים עתיקים **בוזרה הקדוש** (נח טו): "תא חזי בשעתא דדינא שריא בעלמא לא ליבעי ליה לאינש דיכר שמיא לעילא, דהא אי אדכר שמיא ידכרון חובו וייתון לאשגחא ביה". והביאו **הקב הישר** (סי' עא). ומשמע מדבריהם שאפילו שלא בפני החולה אין להזכיר את שם החולה, שעצם הזכרת השם מעורר דין.

אמנם נראה דדברי הזוהר הקדוש הוא רק בזמנים מיוחדים ששורה מידת הדין בעולם או שהיא עת צרה גדולה, אבל לסתם חולה ודאי שיש להזכיר את שם החולה כמו שנהגים העולם. וכן יוצא מפורש מדברי רבינו הקדוש **בליקוטי מוהר"ו** (סי' קעד) שכתב: "כשהדין ח"ו גוברים על האדם אין להתפלל עבורו להזכיר שמו שלא יתגברו הדין ח"ו", עכ"ל. משמע שזהו רק כשמידת הדין מתונה, אבל לסתם חולה ודאי שיש להזכיר השם, כמו שמבואר מדברי רבינו בהמשך שם שכתב "שצריך להזכיר על החולה כשמתפללים עליו".

ומבואר עוד מדברי רבינו שגם במצב שאין להזכיר את השם בפירוש, מכל מקום יש להזכירו דרך רמז, כי גם משה רבינו העלים שמה ברמז בתוך תפילתו, כי 'נא רפא' בגימטריא 'מרים יוכבד' מכוון ממש. וכדברי רבינו ממש מובא גם בספר **דגל מחנה אפרים** (סוף הפרשה. וכע"ז גם בתורת חיים מקאסוב).

כתוב בפרשתנו 'ויצַעק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר א-ל נָא רַפָּא נָא לָהּ", ואמרו על זה חז"ל בגמרא **ברכות** (ד): "אמר רב יעקב אמר רב חסדא, כל המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו, שנאמר א-ל נא רפא נא לה ולא קמייכר שמה דמרים". ע"כ.

ונחלקו הראשונים האם כוונת הגמרא שעדיף לא להזכיר את שם החולה, או שאין חילוק בזה ואם רוצה להזכיר יכול להזכיר.

בפסקי רי"א (ברכות פ"ה ה"ו) כתב: "ונראה בעיניי שאם רצה להזכיר מזכיר". וכן דייק **הפרי חדש** (סי' קיט ס"א) מלשון הגמרא ד'אין צריך' משמע שאם רוצה יכול להזכיר, והוסיף דבוזרה פרשת וישלח (קסט). מובא שצריכים לפרש היטב את התפילה ולכן עדיף להזכיר את שם החולה.

מאידך, **בספר הפרדס לרש"י** (סי' רפז) כתב: "אמר רבי כל המבקש רחמים על חבירו ל'א יזכיר את שמו' שנאמר א-ל נא רפא נא לה". משמע מלשנו שעדיף לא להזכיר את שם החולה. וכן כתב **החתם סופר** (נדריים מ.) בשם המקובלים שיש בהזכרת שם החולה קצת התעוררות הדין, ואף על פי שיש שרר התפילה מכל מקום לפעמים יש גם קצת הפסד על ידי הזכרת שמו.

והנה **במגן אברהם** (סק"א) הביא בשם **המהר"ל** שהמתפלל בפני החולה אין לו להזכיר את שמו, אבל כשמתפלל שלא בפני החולה יש להזכיר את שמו. וכן פסק **המשנה ברורה** (שם ס"א). וביאר **הערוך השולחן** (סי' א) הטעם, שאם מתפלל שלא בפניו אין זה נקרא תפילה ברורה רק אם יזכיר

הטלית, דמצות ציצית אינו חיוב גברא, שאין חיוב ללכת עם ציצית, רק אם לובש בגד של ד' כנפות צריך ליטול בו ציצית, מה שאין כן מצות תפילין הוא חובת גברא, והרי זה כמעביר מרשות למצוה. וכן כתב **המהר"י חאגיז** (הלק"ט ח"א סי' ג).

והכפ' החיים (סי' כה ס"ד) כתב, דלפי דברי האר"ז שנתן טעם בסוד הדבר שצריכים ללבוש ציצית קודם התפילין, אין חשש 'אין מעבירין על המצוות' מטלית לתפילין, וגם אם פגע ידו בתפילין צריך לסלקו מידו ולהניח מקודם הטלית, דהדין של 'אין מעבירין על המצוות' נאמר רק על מצוות שאין להם סדר, אבל מצוות שיש להם סדר על פי הסוד מעבירין. וכן פסק הבן איש חי (ש"א וירא ס"ד).

מתפילין רבינו תם לרש"י למנהגנו

נראה דלפי מה שאנו נוהגים להתפלל בתפילין של רש"י ואחר התפילה מניחים תפילין של רבינו תם, לכולי עלמא אם טעה ולקח בידו תפילין של רבינו תם קודם התפילה אין בזה חשש של 'אין מעבירין על

"אין מעבירין על המצוות"

מצוה, אל תעבור ממנו ותניחו כדי לעשות מצוה אחרת.

אם הוא דאורייתא

דעת החי' אדם (כלל סח ס"א) דדין 'אין מעבירין על המצוות' הוא דין תורה, ואינו איסור דרבנן בלבד. וכן כתבו הלבוש (סי' כה ס"א) והפרי מגדים (מש"ז סק"א וה). מאידך, הרדב"ז (ח"א סי' תקנט) הוכיח שהוא רק איסור דרבנן, והדרשא ד"שמרתם את המצוות" אסמכתא בעלמא היא.

אין מעבירין מתפילין לציצית

בהלכות תפילין (סי' כה ס"א) נפסק שצריכים להיזהר כשמניחים הטלית בתוך כיס התפילין, שלא להניח הטלית באופן שיפגע ידו בראשונה עם התפילין, לפי שצריכים להניח הטלית קודם שמניחים התפילין משום שמעלין בקודש ואין מורידין, כי מתחילה יש להתכסות בכיסוי של מצוה ואחר כך להתקשר בקשר היחוד והקדושה, ואם יפגע ידו בראשונה עם התפילין יהיה מוכרח להניח קודם התפילין כדי שלא לעבור על המצוות.

אין מעבירין מתפילין של ראש יד

כמו כן, כשמניחים התפילין בתוך כיס התפילין, צריכים להיזהר להניחם באופן שכשיכניס את היד לתוך הכיס יפגע בראשונה בשל יד, שאם יפגע בשל ראש תחילה יצטרך להעביר על המצוות, שהרי צריכים להניח הש"ל יד' קודם להש"ל ראש', שנאמר "וקשרתם לאות על ירך" ואחר כך והיו "לטוטפות בין עיניך" (שם ס"ז).

האם מותר להעביר מתפילין רבינו תם לרש"י

באשל אברהם מבוטשאטש (שם) כתב שמי שלקח בידו בטעות תפילין של רבינו תם מותר להניחו מידו, ולעבור לתפילין של רש"י, דהדין של 'אין מעבירין על המצוות' הוא רק כשמעביר ידו ממצוה למצוה, שאסור לסלק ידו ממצוה אחת כדי להתעסק במצוה אחרת, שהרי זה כמבזה את המצוה, אבל מותר להפסיק מדבר רשות כדי להתעסק במצוה אחרת, וכן מותר להפסיק באמצע קיום מצוה ולהתעסק בדבר רשות ואין בזה חשש. וכאן בתפילין של רש"י ושל רבינו תם, ממה נפשך אחד משניהם היא רשות.

דעת האחרונים שמותר להעביר מתפילין לטלית

לפי יסוד זה כתב עוד האשל אברהם דגם לענין טלית ותפילין, אם בדיעבד לא נזהר והניח הטלית בפנים בתוך כיס התפילין ופגע ידו בתפילין קודם הטלית, מותר להעביר על המצוות להסיר התפילין מידו ולהניח

אין מעבירין בסדר הקערה

השבוע למדנו בסימן תע"ג מדיני ליל הסדר, וכתב הרמ"א (ס"ד) שיש לסדר הקערה בענין שלא יא צריך לעבור על המצוות. ולדעתו, יש לסדר את הסימנים על הקערה כפי הסדר שמשמשים בהם במשך הלילה לפי סדר המוקדם והמאוחר, כדי שלא יצטרך להעביר היד ולדלג על אחד מהסימנים. וכדלהלן: הכרפס שהיא המאכל הראשון במשך הלילה, צריך להיות בתחתית הקערה סמוך לבעל הבית. למעלה ממנו מי-המלח, למעלה ממנו המצה, למעלה ממנו המרור, למעלה ממנו בשר וביצה.

אכן מנהגנו לערוך סימני הסדר שעל הקערה כפי סדר הקערה של האר"י ז"ל, ואין מקפידים בזה על החשש של 'אין מעבירין על המצוות'. וביארו האחרונים הטעם, דכיון שהסימנים אינם טעונים ברכה ואין בהם שום חיוב, שהם באים על השולחן רק לזכר וסימן, לכן אין שייך בהם דיני קדימה, ואין בהם משום 'אין מעבירין על המצוות'. וגם על המרור אין מקפידין בכך, כיון שאינו חביב על האדם ואין לו דין קדימה לגבי ברכות הנהנין (שויע"ר סכ"ו ומשנ"ב ס"ק כו).

מקור הדין

דין 'אין מעבירין על המצוות' למדו חז"ל מפסוק "ושמרתם את המצוות" (שמות יב יז), וכן אמרו במכילתא (פסחא פרשה ט): "אמר רבי יאשיה אל תהי קורא את ה'מצוות', אלא ושמרתם את ה'מצוות', כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עֲשֵׂה אותה מיד", ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (תפילין פ"ה ח"ג): "אסור לאדם להניח מצוה ולעבור ממנה למצוה אחרת, אלא מצוה שתבוא לידו של אדם בתחילה, בה הוא מתעסק".

אין להניח מצוה קטנה משום גדולה

בחידושי הר"ן (מ"ק טו) הוסיף עוד שאין להניח מצוה קטנה משום מצוה גדולה, וזה לשונו: "כתיב 'אורח חיים תפלת' (משלי ה'), כלומר, לא תשקול ולא תניח מצוה קטנה על ידי הגדולה. הא כיצד כשאפשר לעשות הקטנה על ידי אחרים, הִנֵּחַ הקטנה וְעֲשֵׂה הגדולה, ואם לאו עשה הראשונה הבאה לידך כדרך שאמרו אין מעבירין על המצוות", ע"כ.

הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת אבות (פ"ב מ"א) כתב כדברים האלה על המשנה "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות". שמכיון שלא נתבאר בתורה שכר כל מצוה ומצוה לכן אין אנו יודעים מה יותר חשוב ומה פחות חשוב, ואנו מצווים לעשות כל מצוה ומצוה ללא שום הבדל, ולכן אמרו חז"ל 'אין מעבירין על המצוות', רצונו לומר: אם הזדמן לך מעשה

המצוות, ומותר לסלקו מידו ולהניח תפילין של רש"י. כי כן כתב המשנה ברורה (סק"ד) שאם אין רוצה להניח עתה תפילין רק לאחר זמן, לא שייך בזה 'אין מעבירין על המצוות', ואנו אין רצוננו להניח תפילין של רבינו תם רק לאחר התפילה.

מטלית של שבת לשל חול

יש להביא סמך לזה ממה שכתב החיד"א בספרו ברכי יוסף (סי' כה ס"א) בנידון מי שהיו בתיק שלו שתי טליתות, טלית של שבת קרוב אליו מהטלית של חול, ונשאל על זה הרב החסיד מהר"י מולכו ז"ל אם יכול להניח טלית של שבת וליקח טלית של חול, או שיש בזה משום 'אין מעבירין על המצוות' וצריך ללבוש טלית של שבת. והעלה שאין בזה חשש של 'אין מעבירין', דעד כאן לא אמרינן הכי אלא כשרוצה ללבוש שניהם, דאמרינן כל הבא לידו קדם וזכה, אבל כאן שאין בדעתו ללבוש בחול שזה הטלית הוא מובדל ומפורש ליום שבת, ואין בדעתו ללבוש אלא מדי שבת בשבת, אין כאן משום עובר על המצוות.

המשך בעמוד ד'

ר' לייבוש מנעמירוב

ר' לייבוש מוזכר בספר 'כוכבי אור', בעת שמוהרנ"ת ותבירו רבי נפתלי נסעו בפעם הראשונה לרבינו ז"ל, ואז הצטרף גם רבי לייבוש אליהם, וזכה לבוא לפני הדרת קדושת רבינו ז"ל.

וכך מסופר שם: "רבינו זצוק"ל בא לברסלב ביום ג', ואז היה יום השוק (יריד). ובאו אנשים וסיפרו ענין רבינו זצוק"ל, שהוא ממאס במנהגי המפורסמים היינו שעשו ההתאספות של אכילה ושתייה עיקר בעבודת השם יתברך וכו', והלכו הר' נתן והר' נפתלי לשוק לשכור עגלה לברסלב, ופגעו בר' לייבוש שרצה ליסע לאיזה מקום ג"כ דרך ברסלב, ויאמר להם שגם הוא יסע עמהם לרבינו זצוק"ל, ויסעו יחדיו וכו' ואחר כך נכנסו לרבינו זצ"ל וסידר כל אחד את יחושו מאבותינו" (אבני ברזל התקרבות מוהרנ"ת אות 1). (צ"ב אולי הוא ר' לייבוש אחיו של מוהרנ"ת המוזכר בכוכבי אור).

ר' ליפא מנעמירוב (א)

ר' ליפא דר בעיר נעמירוב, והיה מחסידי ותלמידי רבינו ז"ל, ומוזכר בשמות הצדיקים בין תלמידי רבינו ז"ל.

"היה מגדל מקטנותו בין החסידים"

אשתו של ר' ליפא היה לה שייכות למשפחת חסידים, וממילא לא היו לו מניעות להתקרב לרבינו ז"ל ולשאר צדיקים (כוכבי אור אנשי מוהר"ן אות ל). ולכן היה ר' ליפא מקורב לדרכי חסידים עוד לפני מוהרנ"ת, והיה לו חלק בהתקרבות מוהרנ"ת לדרכי החסידים בכלל, וכן במה שנתקרב מוהרנ"ת לדרך רבינו ז"ל, כפי שמספר מוהרנ"ת בעצמו בספרו ימי מוהרנ"ת ז"ל:

"ובאתי לק"ק נעמירוב עם זוגתי תחי', והייתי סמוך על שולחן אבי ז"ל, ונתחברתי ללמוד בחורף עם חברי ז"ל, והוא היה מגדל מקטנותו בין החסידים, והיה אצל כמה צדיקים, ודיבר עמי הרבה, והתווכח עמי שהחסידים הם ידאים, ושהצדיקים המפורסמים שביניהם הם גדולים במעלה מאד, ועובדים את השם יתברך באמת (כאשר היא באמת), וגם שאר אנשים התווכחו עמי בזה, ובכל זה הייתי חזק בדעתי הרבה בהתנגדות, מחמת ארס הדיבורים של חותני ז"ל שהכניס בי הרבה, כי אף על פי שהיה צדיק וירא שמים, אבל לא זכה לידע מאור קדושת אמיתת הצדיקים גדולי החסידים המפורסמים, והיה חולק עליהם מאד כנ"ל. ומחמת זה בכל החורף הנ"ל שהייתי בנעמירוב, הייתי עדיין מתנגד עליהם. אחר כך מריבוי הדברים של חברי הנ"ל ושאר אנשים, הבחנתי האמת, וזכיתי לכנוס באמונת חכמים" (ימי מוהרנ"ת ח"א אות א).

"החסידים אנשי אמת המה"

וכן מסופר באבני ברז"ל ז"ל: "מוהרנ"ת ז"ל מאחר שהיה בין מתנגדים, היה קשה לו להתקרב להחסידים, אך אחר שתי שנים שאכל מזונות על שולחן חותנו, חזר לאכול מזונות על שולחן אביו, ואז נתחבר עם ר' ליפא, והתווכח עמו ר' ליפא, וטען כי החסידים אנשי אמת, וראוי להתקרב אליהם ולהתחבר עמהם" (מערכת רבינו ז"ל אות ב' וג).

ידיעת המחלה - חצי תרופה

לשני הקטן ממנו בחכמה לעבור במרכז הדרך...

ברגע כמימריה ירדו שניהם לשולי הדרך, וכל שיירת העגלות עברה, כאשר שני 'החכמים' המתינו זה לזה בצדי הדרך...

מובא בראשונים, משל לעשרה אנשים עיוורים שהלכו בדרך, כשהם מובלים על ידי פיקח. מנהיגם סידרם בשורה אחת, אחד מאחורי השני, כדי להקל הילוכם, כאשר העיוור השני סומך ידיו על כתף העיוור הראשון, והשלישי נאחז בשני, וכן הלאה, ואילו הפיקח אוחז בידי הראשון.

והנה שומע הפיקח שאחד העיוורים מתגאה בפני חבריו הנתמך בכתפו ואומר לו: דע לך שבלעדיי לא היית מסוגל ללכת, והיית שובר ראשך, ורק על ידי שאני תומך בך אתה הולך לבטח דרך... ולא הרגיש שאף הוא כחומר ביד היוצר, ורק הפיקח הוא שמנהיג את כל השורה.

כן נטבעה טעות של גאווה עיוורת בברואים, ה"י, ולכל אחד נראה כאילו הוא מוביל את העניינים, וד"ל.

והנה, הדבר ידוע לכל מבין, שכשנתפס אדם לאיזה שגעון ח"ו, אזי אם מוסכם אצלו כי הדבר המשבש את מוחו הוא אמת - כמעט אפסה תרופה למחלתו, כי הוא משתקע יותר ויותר בטירוף דעתו רח"ל, והוא בונה על יסוד רעוע זה עוד ועוד בניינים של דמיונות הבל ושגעון, והוא מסתבך ומתדרדר יותר ואחריתו מי ישרונו, ה' ירחם. וזה אות וסימן ששכלו נפגם ונתערער ח"ו.

ברם, אם הוא יודע שמחשבת הטירוף שפקדה אותה אינה אמת אלא שגעון, והגם שאינו יכול להינתק ממנו, ע"כ משתוקק להיפטר מכך - אות וסימן הוא כי שכלו עדיין במקומו עומד אלא שנכפה עליו שגעון ודמיון. סיכויו של אדם זה רבים יותר להתרפא.

כן הדבר בענין הגאווה, אמנם בעטיו של חטא אדם הראשון אנו מעורבים בטוב ורע וקשה מאד להינתק כל כך בקלות מזהומת הגאווה. אבל אם יודע האדם באמת שזה רע ומר, שהיא עבודה זרה, שהקב"ה שונאה, ומשתוקק להיפטר ממנה, אזי קרובה ישועתו לבוא, ובמשך הזמן יעלה על דרך המלך.

מסופר, שבמקום אחד ברוסיה, ארץ הצארים והפריצים, שהגאווה שלטה שם במלוא עוזה, התפתל שביל צר שהיה מיועד למעבר עגלות בין שתי עיירות. השביל הצר הספיק למעבר עגלה אחת בלבד, וכשהיו נפגשות שתי עגלות באותו שביל, היה על העגלה האחת לסור לצדי השביל ולתת לשכנגדה לעבור באמצע.

קרה פעם ונפגשו שתי עגלות של שני פריצים זו מזל זו, שתייה נשארו על עמדם כאשר כל צד ממתין שהשני יטה לצדדים ויפנה לו את הדרך; כל אחד מהם החשיב עצמו לגדול ורם יותר ממשנהו, ודרש שהשני יפנה לו את הדרך. בינתיים נאספו עגלות ואנשים שלא היו יכולים לעבור, ושני הפריצים התווכחו והשמיעו בקול רם את שבת עצמם, מעלותיהם ורום גזע ה"חס" שלהם. משני הצדדים התערבו אנשים לגמור את הענין בכי טוב, בכדי שיוכלו כל העגלות שנאספו להמשיך בדרך, אך מאומה לא הועיל, שני השליטים הגאוותנים לא העלו על דעתם כלל להתחשב בסבל הממתנים שנקלעו להתם אלא כל אחד עמד כתקוע על עמדו ממתין בחשיבות וביהירות שהשני יפנה את הדרך למענו.

באחת העגלות הממתנות היו הנוסעים מאחינו בני ישראל. בראותם את המהומה מסביב לא ניסו להתערב כלל, אלא כדרכם של יהודים כשרים הוציאו את ספריהם ועסקו בתורה ובתפילה עד יעבור זעם.

כשהבחינו הגויים ביהודים היושבים בעגלה רכונים על ספריהם, החליטו כי אצל ה'מושקעס' [-כינוי ליהודים] יש אנשים חכמים אשר בודאי יפתרו את הבעיה הקשה הזו.

ואכן, בין הנוסעים היהודים נמצא תלמיד חכם אחד, עמדו והציגוהו לפני הפריצים, למען יפסקו ויקבע מי הוא הגדול והחשוב ביניהם אשר לשכנגדו מוטל לפנות הדרך לפניו. הוא האזין בתשומת לב לטענות שני הצדדים, זה טוען לעשירות, יחוס ויופי וכו', ואילו השני מתגאה בגבורותו ובפעולותיו הנועזות ובכבוד הרב שרוחשים לו בכל מקום, וכי רק לו מגיעה התהילה, וכמובן שהשני צריך לפנות לו הדרך.

לאחר עיון מעמיק עלה בידי היהודי הפיקח לפשר בין הצדדים, וכה היו דבריו: אמנם שמעתי היטב את שבחיהם ואת מעלותיהם של כל אחד ואחד מכם, אמנם שניכם גדולים וחשובים מאד, אך לדעתי מי שמחונן בחכמה יתירה, הוא צריך לפנות הצידה ולתת

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ג'

אין מעבירין בב' ספרי תורות

שאלה זו מצויה לפעמים בבתי מדרשות שיש שם כמה ספרי תורות, בספר תורה אחת קורים בימי החול ובספר תורה אחרת בשבתות וימים טובים, שאם ספר תורה הפנימי גלול ומוכן למקום שקורים בתורה באותו יום, ואילו הספר תורה החיצון אינו גלול לקריאת התורה של אותו יום, נשאלת השאלה האם מותר לקחת את הספר תורה הפנימי או שיש בזה חשש של 'אין מעבירין על המצוות'.

Table with 4 columns: Brachot Mitzot טוב, Brachot Mitzot טוב, Brachot Mitzot טוב, Brachot Mitzot טוב. Each column contains text about a specific mitzvah and its source in the Talmud.

Advertisement for 'Brachot Mitzot טוב' featuring a portrait of a man and text about a collection of halachic questions and answers.

Footer containing contact information for 'Meir Shitrit' (מערכת שיעורים נפש משיבת) with phone numbers 072.332.3300 and 072.3323.796, and website information.